

رسول الله ﷺ فرمودند:

«لَوْ كَانَ بَعْدِي نَبِيٌّ لَكَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ».

اگر بعد از من پیغمبری می آمد آن کس عمر پسر خطاب بود. (ترمذی)

مطابق تقاضا و تمنای قلبی حضرت عمر فاروق رضی الله عنه و موافق با رأی ایشان بارها وحی الهی نازل شده است، لذا از آن مجموعه چند واقعه در این رساله گردآوری شده است.

موافقات حضرت عمر رضی الله عنه

گردآورنده:

مولانا محمد ضیاء القاسمی

مترجم:

مولانا غلام محمد سربازی

فهرست

ش	موضوع	صفحه
۱	پیشگفتار	۴
۲	حکم نماز نفل در مقام ابراهیم مطابق رأی حضرت فاروق <small>رضی اللہ عنہ</small> نازل شد	۵
۳	رأی حضرت فاروق <small>رضی اللہ عنہ</small> نسبت به اسیران بدر	۶
۴	دشمن جبرئیل دشمن خدا است رأی حضرت فاروق <small>رضی اللہ عنہ</small>	۸
۵	موافقت رأی حضرت فاروق <small>رضی اللہ عنہ</small> با وحی الہی در باره حجاب ازواج مطہرات	۱۰
۶	موافقت حضرت فاروق <small>رضی اللہ عنہ</small> در مسئله نماز بر جنازه منافقان	۱۱
۷	موافقت وحی الہی با رأی حضرت فاروق <small>رضی اللہ عنہ</small> در مسئله خمر (شراب)	۱۳
۸	آیات طلاق مطابق رأی حضرت فاروق <small>رضی اللہ عنہ</small>	۱۴
۹	خدا احسن الخالقین است رأی حضرت فاروق <small>رضی اللہ عنہ</small>	۱۵
۱۰	واقعه افک و رأی حضرت فاروق <small>رضی اللہ عنہ</small>	۱۶
۱۱	رأی حضرت فاروق <small>رضی اللہ عنہ</small> در باره استغفار برای منافقین	۱۷
۱۲	موافقت وحی الہی با رأی حضرت فاروق <small>رضی اللہ عنہ</small> در قتل بشر منافق	۱۸
۱۳	لقب فاروقی	۱۹
۱۴	حکم ممانعت خدام از واردشدن به خانه‌ها در اوقات مخصوص	۲۰
۱۵	حکم روی آوردن بسوی کعبه الله	۲۱
۱۶	موافقت حضرت پیامبر <small>صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم</small> با حضرت فاروق <small>رضی اللہ عنہ</small>	۲۲
۱۷	موافقت حضرت فاروق <small>رضی اللہ عنہ</small> در مسئله قلم و دوات	۲۴
۱۸	حرف آخر	۲۵

۲۶	عرض مترجم	۱۹
۲۷	مناجات به درگاہ مجیب الدعوات	۲۰

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار

نحمدہ ونصلی علی رسولہ الکریم

قاتل مشرکین، امیر مؤمنان حضرت سیدنا فاروق اعظم رضی اللہ عنہ آنچنان شخصیت بزرگی بودند که محدثین و مورخین صدها کتاب در مناقب و فضایل او تحریر کرده اند، و این سلسله تا قیامت جاری خواهد بود، زیرا امت مسلمان یقین کامل دارد که دین مبین اسلام بوسیله صحابه کرام (رضوان الله علیهم أجمعین) از پیغمبر اسلام صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم به آنان رسیده است.

گروه صحابه (رضوان الله علیهم) پروانگان شمع نبوت و ستارگان درخشان آسمان رشد و هدایت بوده اند، اگرچه همه اصحاب رسول خدا صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم از نظر روشنایی و عظمت و جلالت یکتای زمانه هستند، اما آن مراتب و فضایی که خلفای راشدین را حاصل است مثال آن در دنیا دیده نشده و نخواهد شد.

حضرت عمر فاروق رضی اللہ عنہ اگرچه به اعتبار ترتیب خلافت، خلیفه دوم گفته می شود، اما از نظر بعضی امتیازات خصوصی در نظر نمایان تر می آید.

در این رساله چند واقعه بخدمت خوانندگان محترم اهدا و تقدیم می گردد، تا معلوم شود که حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ از چه مقام و امتیاز والایی برخوردار است.

حضرات مصلحین تصریح فرموده اند که موافق رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ وحی نازل شده است، بنده آن وقایع را در این رساله گردآورده، شرف و سعادت اشاعه آن را حاصل کردم:

گرقبول افتد زهی عز و شرف

محمد ضیاء القاسمی

۲۴ رمضان المبارک ۱۳۸۹ هـ

حکم نماز نفل در مقام حضرت ابراهیم رضی اللہ عنہ بر حسب خواهش حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ نازل شد

سرور دو عالم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم به قصد ادای حج عمره به مکه مکرمه تشریف برده بود، حضرت فاروق رضی اللہ عنہ نیز در این سفر مبارک همراه ایشان بود. وقتی که از طواف کعبه الله فراغت یافتند، حضرت رسول اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم مقام ابراهیم را به همراهانش نشان داد، و آن سنگی است که هنگام تعمیر بیت الله حضرت ابراهیم رضی اللہ عنہ بر روی آن می ایستاد و بیت الله را تعمیر می کرد، و اثر هر دو قدم مبارک حضرت ابراهیم خلیل الله رضی اللہ عنہ بر روی آن سنگ ثابت مانده است. به محض این که حضرت فاروق رضی اللہ عنہ نشان قدم حضرت خلیل الله را مشاهده کرد، بی قرار گشت و عرض کرد: «یا رسول الله! دل من می خواهد که دو رکعت نماز نفل بطور شکرانه در مقام ابراهیم بجا بیاورم».

حضرت جبرئیل رضی اللہ عنہ از آسمان نازل شد و گفت یا رسول الله! آنچه عمر رضی اللہ عنہ بر روی فرش می خواهد، خواست خدا بالای عرش نیز همان است؛ لذا آیه کریمه ذیل نازل شد:

﴿وَأَخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلِّينَ﴾. [البقرة: ۱۲۵]

«مقام ابراهیم را جای نماز قرار دهید، یعنی آنجا نماز بخوانید».

رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ نسبت به اسیران بدر

غزوة بدر اولین جنگ باشکوه مسلمانان است که کمر کفر را شکست. حضرت صحابه رضی اللہ عنہم در این جنگ بقدری جانفشانی کردند که ملائکه عرش داد تحسین را سر دادند، خداوند متعال به مسلمانان فتح و پیروزی عنایت کرد. سران قریش و پیشوایان کفر را چنان شکست ذلت آمیزی نصیب شد که در تاریخ جهان صدمه بزرگتری از این برای کفار دیده نشده است. افرادی چند از سران کفار به قتل رسیدند و ابوجهل لعین نیز که دشمن بزرگ اسلام بود به درک واصل گردید، و افراد سرشناس او به اسارت مسلمین درآمدند.

حضرت عباس عموی آن حضرت و حضرت عقیل پسر عموی آن حضرت رضی اللہ عنہما نیز که هنوز مسلمان نشده بودند، در گروه اسیران بودند. در آن وقت مدینه منوره زندان سرایی نداشت، لذا پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم اسیران را به اهل مدینه تحویل داد و توصیه فرمود که از آنها بخوبی نگهداری و غمخواری کنند.

زندانیان از احسان و اخلاق اهل مدینه بسیار متأثر شده، در نتیجه مشرف به اسلام شدند، پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم جلسه شورایی را تشکیل دادند که با این زندانیان قریش چه رفتاری به عمل آید.

حضرت صدیق اکبر رضی اللہ عنہ با عده ای دیگر اخذ فدیة و آزاد کردن زندانیان را نظر دادند، به دلیل این که شاید ایشان از اخلاق کریمانه و حسن سلوک مسلمانان متأثر شده در حلقه اسلام در آیند.

و باز آن اموالی که بطور فدیة از آنها گرفته می شود برای فقرا و مجاهدین مسلمان و دیگر امور مسلمین خرج شود. آن حضرت رضی اللہ عنہ این رأی را تأیید و تصویب کرد و به آزادی اسیران دستور صادر فرمود.

از طرفی دیگر حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ با این نظر مخالف بود و عرض کرد: یا رسول الله! اینها اسیرانی اند که شب و روز در مخالفت اسلام سرگرم و فعال بودند، آنچنان که سرزمین مکه را برای مسلمانان تنگ کرده، نگذاشتند صدای

توحید و یکتاپرستی بلند شود، امروز که چنین فرصتی بدست ما رسیده، باید که این دشمنان خدا و رسول را از صفحه هستی نیست و نابود کنیم.
پس رأی من این است که به ما دستور دهید تا هریک از ما خویشاوند خود را با دست خود بقتل برسانیم.

سبحان الله! حضرت فاروق رضی اللہ عنہ بر دشمنان اسلام چقدر شدید بود، بطوری که دیدن دشمنان اسلام را بر روی زمین نمی پسندید.

خلاصه وقتی که حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ رأی خود را به حضور رسالت عرض کردند، بلافاصله وحی الهی برای تأیید آن بر پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم نازل گشت. چنانکه خداوند متعال می فرماید:

﴿مَا كَانَ لِنَبِيِّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَىٰ لَهُ أَسْرَىٰ حَتَّىٰ يُشْخَبَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ

عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٧﴾. [الأنفال: ٦٧]

«برای پیامبر سزاوار نیست که اسیران را نگاه داشته باشد، تا این که خوب خونریزی کنند بر روی زمین، شما اسباب و سامان دنیا را می خواهید و خدا آخرت را می خواهد، خدا غالب و باحکمت است.»

وقتی که این آیه نازل شد، پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم و صدیق اکبر رضی اللہ عنہ به گریه درآمدند، سپس آن حضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم ارشاد فرمودند:

«لَوْ نَزَلَ عَذَابٌ مِنَ السَّمَاءِ مَا نَجَا مِنْكُمْ غَيْرَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ». «یعنی اگر از

آسمان عذاب نازل می شد، بجز حضرت عمر رضی اللہ عنہ کسی دیگر از شما نجات نمی یافت.»

پس معلوم شد که رأی حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ راجع به اسیران بدر مطابق با وحی الهی بود.

دشمن جبرئیل دشمن خدا است

تأیید حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ

حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ زمینی در مدینه منوره داشت که گاهی اوقات به آنجا تشریف می‌برد.

در بین راه مکتبی از یهودیان بود، حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ سر راه خود ابتدا به آن مکتب می‌رفت و محاسن اسلام را با یهودیان در میان می‌گذاشت، و بدین ترتیب به دعوت و تبلیغ می‌پرداخت تا یهودیان را به اسلام مایل گرداند. روزی یهودیان به ایشان گفتند: ای عمر، شما آدم خوب و فهمیده‌ای هستید، کاش که دین ما را قبول می‌کردی.

حضرت فاروق رضی اللہ عنہ جواب دادند: خیر، بلکه دین شما منسوخ و قابل ترک دادن است. رفت و آمد من در مکتب شما فقط برای این بوده تا صداقت و حقانیت اسلام و پیغمبر اسلام از تورات شما معلوم گردانم. سپس از یهودیان پرسید که نسبت به حضرت جبرئیل عقیده شما چیست؟ آنها گفتند که جبرئیل دشمن ماست، زیرا آن همه مصایب و عقوباتی که بر پدران گذشته ما می‌آمد، همه از جانب جبرئیل بوده که سخنان پدران را گوش می‌کرد و سپس به خدا منتقل می‌ساخت، بدین ترتیب پدران ما به مصیبت‌های گوناگون مبتلا شدند. البته ما میکائیل را دوست داریم، جبرئیل جانب دست راست خداست، حال آن که میکائیل دست چپ خدا قرار دارد.

حضرت فاروق رضی اللہ عنہ گفتند: اکنون که خود شما قبول دارید که جبرئیل مقرب‌ترین فرشتگان است، زیرا جانب دست راست خدا قرار گرفته، در این صورت دشمنی کردن با جبرئیل، دشمنی با خدا و رسول خدا است.

فاروق اعظم رضی اللہ عنہ پس از دعوت و تبلیغ و این گفت و شنید وقتی به خدمت اقدس پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم حاضر شد، جبرئیل علیه السلام آیه ذیل را فرود آورد:

﴿قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَيَّ قَلْبًا بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا

بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿۹۷﴾. [البقرة: ۹۷]

«بگو هر که دشمن جبرئیل باشد، (باید از غصه بمیرد) زیرا اوست که این قرآن را به فرمان خدا بر قلب شما نازل کرده است، در حالی که تصدیق کننده کتب سابق است و برای مؤمنان هدایت و بشارت است.»

امام فخرالدین رازی در تفسیر کبیر و علامه ابن حجر عسقلانی در فتح الباری مطبوعه انصاری دهلی در شأن نزول این آیه می نویسند، و در حدیث شریف نیز آمده است که هنگام نزول این آیه حضرت پیغمبر اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم به حضرت فاروق گفتند که:

«لَقَدْ وَاَفَقَكَ رَبُّكَ يَا عُمَرُ.»

یعنی: «ای عمر رضی اللہ عنہ پروردگارت با نظر تو موافقت نمود.»

موافقت رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ با وحی آسمانی در باره حجاب ازواج مطهرات

در آن زمان که حکم حجاب ازواج مطهرات نازل نشده بود، عموم مسلمانان بدون تکلف در خانه‌های آن حضرت رضی اللہ عنہ رفت و آمد داشتند، و ازواج مطهرات نیز بوقت نیاز از خانه‌ها بیرون می‌رفتند.

حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ همیشه عرض می‌کرد یا رسول الله! رفت و آمد عموم مردم در خانه‌هایتان صلاح نیست. لهذا اگر مردم از وارد شدن و ازواج مطهرات از بیرون آمدن از خانه‌ها جلوگیری شوند بهتر است، چون آن حضرت رضی اللہ عنہ در این باره منتظر وحی الهی بود خاموش ماند تا این که مطابق رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ آیه ذیل نازل شد:

﴿وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسَأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ﴾. [الأحزاب: ۵۳]

«هرگاه از ازواج مطهرات چیزی را خواستید از پشت پرده بخواهید».

﴿وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ

وَأَتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾. [الأحزاب: ۳۳]

«قرار بگیریید در خانه‌هایتان و ظاهر نکنید زینت‌ها را مانند ظاهر کردن در زمانه جاهلیت گذشته، برپا دارید نماز را و بدهید زکات را و اطاعت خدا و رسول خدا کنید».

موافقت حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ در مسأله نماز بر جنازه

منافقان

وقتی که عبدالله بن ابی منافق بیمار شد، آن حضرت رضی اللہ عنہ به عیادتش تشریف برد.

او درخواست کرد یا رسول الله صلی اللہ علیہ و آله و سلم هر گاه بمیرم خودتان بر جنازه من نماز بخوانید، آن حضرت رضی اللہ عنہ خاموش ماند و مراجعت فرمود. سپس آن منافق بخدمت آن حضرت رضی اللہ عنہ پیغام فرستاد که جامه مبارکتان را مرحمت فرمائید تا مرا در آن کفن کنند.

آن حضرت رضی اللہ عنہ از راه شفقت جامه اش را برای او فرستاد، ولی آن منافق پیغام فرستاد که آن جامه‌ای را می‌خواهم که بر بدن شما رسیده باشد.

دوباره آن حضرت رضی اللہ عنہ جامه را از تن مبارک کشیده، برای او فرستاد. در این هنگام حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ عرض کرد: یا رسول الله! این منافق سزاوار جامه مبارک شما نیست.

پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم گفت: «ای عمر جامه من به این منافق سودی نخواهد بخشید، البته منظور من فقط دلجویی قوم اوست، تا به دین اسلام در آیند». بالاخره چون آن منافق فوت کرد، پسرش حضرت عبدالله که مؤمن مخلصی بود آمد و عرض کرد یا رسول الله! بر جنازه پدرم نماز بخوان.

آن حضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم به قصد نماز بر جنازه اش روانه گشت. حضرت فاروق رضی اللہ عنہ جلو رفته و عرض کرد: «یا رسول الله علی عدو الله؟ فنزلت». یعنی: ای پیغمبر خدا! بر جنازه دشمن خدا نماز می‌خوانید؟

سپس آیه کریمه ذیل نازل شد:

﴿وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَّا تَأْتِيهِ وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ ۗ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ

وَرَسُولِهِ ۗ﴾ [التوبة: ۸۴]

«هرگز نماز مخوان بر جنازه هیچیک از این منافقین هر گاه بمیرد، و بر قبرش برای دعاخواندن مایست، زیرا اینها منکر خدا و رسول خدا شده اند.»

بعضی از مفسرین می گویند که نزول این آیه قبل از خواندن نماز جنازه است، و بعضی می گویند که نماز جنازه را خواندند و بعد از آن آیه منع نازل شد. به هر حال، این امر مسلم است که آیه کریمه موافق رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ نازل شده است، چنانکه امام فخرالدین رازی رحمۃ اللہ علیہ در تفسیر کبیر می نویسد که این آیه کریمه از موافقات حضرت عمر رضی اللہ عنہ است.

موافقت وحی الهی با رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ در مسأله خمر (شراب)

از قرآن کریم معلوم می شود که دستور خمر تدریجاً نازل شده است، روزی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ با نهایت تضرع و زاری به بارگاه خداوند التماس و دعا کرد که:

«اللَّهُمَّ بَيْنَ لَنَا فِي الْخَمْرِ بَيَانًا شَافِيًا.»

یعنی: خداوندا! بیان فرما برای ما مسأله شراب را بطوری که واضح و تسلی بخش باشد.

در اثر دعای حضرت فاروق رضی اللہ عنہ حضرت جبرئیل آیه ذیل را (از سوره مائده) برای آن حضرت رضی اللہ عنہ فرود آورد:

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَمُ رِجْسٌ مِّنْ

عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾. [المائدة: ٩٠]

«ای مؤمنان همانا شراب و قمار و نشانه های معبودان باطل و تیرهای فال پلیداند، از کردار شیطان، پس احتراز کنید از آن تا رستگار شوید.»
از این آیه کریمه نیز ثابت شد که نسبت به شراب، وحی الهی مطابق رأی حضرت عمر فاروق رضی اللہ عنہ نازل شده است.

آیات طلاق مطابق رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ

حضرت فاروق رضی اللہ عنہ ازواج مطهرات را نصیحت کرد که از حضرت پیغمبر صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم تقاضای بیجا نکنند و نفقه ما لایطاق نخواهند، مبدا که این عمل منجر به طلاقشان گردد.

همان کلماتی که حضرت فاروق رضی اللہ عنہ در نصیحت به آنها بکار برد، خداوند متعال آن کلمات را بدون کم و کاست در سوره تحریم نازل فرمود:

﴿عَسَىٰ رَبُّهُٓ إِن طَلَّقَكُنَّ أَن يُبَدِّلَهُٗٓ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِّنْكَنَّ مَسَامِلَٓتٍ مَّا مَنَّتِ ۗ مَّا مَنَّتِ

قَلْبَتِ تَتَّيَّبِتِ عِبْدَاتٍ سَتِيحَتِ تَيَّبِتِ وَأَبْكَارًا ۗ﴾ [التحریم: ۵]

«ای زنان پیامبر گرامی صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم! اگر پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم شما را طلاق دهد امید می رود که پروردگار او در عوض شما، بهترین زن را به او خواهد داد و موصوف به این صفات زنان فرمان برنده، باوردارنده، دعاکننده، توبه کننده، عبادت گذارنده، و روزه گیرنده از بیوه زنان و دختران و دوشیزه گان».

حضرات مفسرین بطور وضوح بیان فرموده اند که حضرت فاروق رضی اللہ عنہ به همین کلمات آیه ازواج مطهرات (رضی الله عنهن) را نصیحت کرده بود که متعاقب آن آیه فوق نازل گردید.

خدا «أحسن الخالقين» است رأی حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ وحی الہی شد

وقتی کہ آیه کریمه ذیل نازل شد:

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ﴾ [المؤمنون: ۱۲]

«همانا آفریدیم ما آدمی را از خلاصه گل».

فوراً حضرت فاروق گفت:

«فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ». «پس بسیار بابرکت است خدا که بهترین

سازندگان است». به محض این کہ این کلمات بر زبان حضرت فاروق رضی اللہ عنہ جاری

شد، وحی الہی بدون کم و کاست، همانطور بر رسول گرامی اش نازل گشت.

در واقعه افک رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ مطابق وحی الهی بود

هنگام مراجعت از عزوه بنی مصطلق آن تهمت را که منافقین بر مادر مؤمنان حضرت عایشه صدیقه طاهره (سلام الله علیها) زدند، در تاریخ جهان درد و تأسف بزرگی است، این واقعه در قرآن و حدیث به تفصیل وارد شده است. حضرات صحابه و سرور دو عالم صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم از این حرکت زشت منافقین بسیار رنجیده خاطر و غمناک گشتند.

حضرت عایشه صدیقه از شدت این صدمه سخت بیمار شد. حضرت نبی کریم صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم راجع به این قضیه از صحابه کرام مشورت خواستند. اتفاقاً حضرت علی مرتضی رضی اللہ عنہ از جمله آنها بود، همه صحابه قول منافقین را مورد تردید و تکذیب قرار دادند و از برائت و پاکدامنی حضرت عایشه صدیقه سخن گفتند.

هنگامی که پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم از حضرت عمر فاروق رضی اللہ عنہ مشورت خواست، حضرت فاروق اعظم در جواب عرض کرد: «مَنْ زَوَّجَكُمَا». یعنی چه کسی عایشه رضی اللہ عنہا را در نکاح تو درآورده است؟ قال الله، فرمود: خداوند متعال او را به نکاح من درآورده است. فاروق اعظم فوراً عرض نمود که: «سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ». خدا پاک است، این تهمت بزرگ است.

به محض این که این کلمات بر زبان حضرت فاروق اعظم جاری گشت، وحی الهی مطابق آن بر پیامبر گرامی اش نازل شد. پس معلوم شد که خداوند متعال رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ را نسبت به برائت و پاکدامنی حضرت عایشه مادر مؤمنان رضی اللہ عنہا تأیید فرمود.

رای حضرت فاروق رضی الله عنه در باره استغفار برای منافقین

عبدالله بن ابی منافق پسری داشت بنام عبدالله که مرد مؤمن و مخلصی بود، بسیار کوشش می کرد که پدرش مسلمان شود. لیکن نعمت اسلام نصیبش نشد، پسرش عبدالله از آن حضرت رضی الله عنه درخواست کرد که برای پدرم استغفار و طلب آمرزش بفرما.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله برای دلجویی پسرش که مؤمن مخلصی بود، استغفار و دعا را آغاز فرمود. چون حضرت فاروق رضی الله عنه دعا را شنید، عرض کرد: یا رسول الله! اگر شما برای این منافق دعا بخوانید یا نخوانید یکسان است، ایمان نصیبش نخواهد شد ولو این که برای او هفتاد مرتبه دعا و استغفار کنید، همانگونه که حضرت عالی بهتر می دانید، او مورد مغفرت خداوند متعال قرار نخواهد گرفت.

از یک طرف حضرت فاروق رضی الله عنه آن کلمات را داشت عرض می کرد که از طرف دیگر وحی الهی مطابق رای فاروق اعظم رضی الله عنه بر پیامبر گرامی اش نازل گشت.

چنانکه رب العالمین ارشاد فرمود:

﴿سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾

[المنافقون: ۶]

«یکسان است که برای ایشان طلب مغفرت کنی یا طلب مغفرت نکنی، خداوند متعال ایشان را هرگز نخواهد بخشید».

علامه هیثمی در مجمع الزوائد این آیه را نیز از موافقات حضرت عمر فاروق رضی الله عنه به شمار آورده است.

موافقت وحی الهی با رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ در قتل بشر

منافق

در شهر مدینه منوره منافقی بود بنام بشر که با یکی از یهودیان اختلافی داشت. یهودی گفت: این اختلاف را پیش حضرت محمد صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم می‌بریم تا بین ما داوری نماید.

منافق گفت: پیش عالم یهود، کعب بن اشرف برویم:

یهودی قبول نکرد، زیرا می‌دانست که کعب از او رشوه گرفته و حق او را ضایع خواهد کرد، سرانجام این اختلاف را به خدمت حضور اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم بردند. بعد از شنیدن دلایل طرفین آن حضرت صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم حق را برای یهودی ثابت فرمود و منافق محروم برگشت.

چون آن دو از مجلس بلند شدند، منافق گفت: این اختلاف را برای بار دوم پیش حضرت عمر رضی اللہ عنہ ببریم تا او داوری نماید، او با این تصور گمان می‌کرد که حضرت عمر رضی اللہ عنہ حق را به مسلمان منافق خواهد داد و بر یهودی خشم خواهد گرفت، ولی آن یهودی یقین کامل داشت که حکم حضرت فاروق با حکم پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم موافق خواهد بود و برای بار دوم هم برنده خواهد شد. خلاصه به اتفاق یکدیگر به عدالت فاروقی حاضر شدند. یهودی تمام ماجرا را بیان کرد، در ضمن این را هم گفت که آن حضرت صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم حق را به من داده است، لیکن منافق راضی نشده، دوباره آن اختلاف را پیش شما آوردیم.

حضرت فاروق از بشر منافق پرسید که آیا سخنان یهودی درست است؟ منافق ان را تصدیق نمود. بالاخره حضرت فاروق فرمود: اکنون بین شما داوری خواهم کرد، بطوری که شمشیر از خانه آورد و گفت: هر که حکم و داوری حضرت محمد صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم را قبول ندارد، شمشیر عمر داوری و فیصله او را چنین خواهد کرد که سر او قابل دیدن نیست.

پس با شمشیر سر منافق را از تنش جدا ساخت، این داوری حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ چنان مبتنی برحق و صداقت بود که آیه کریمه ذیل برای تأیید آن نازل شد:

﴿فَلَا وَرَيْكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي

أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ [النساء: ۶۵]

«قسم به پروردگار تو که ایشان ایمان نمی آورند تا این که ترا حاکم خود قرار دهند، در آن اختلافی که بین ایشان رخ می دهد، سپس نیابند در دل های خویش هیچ نوع تنگی را از آنچه تو حکم کردی، و آن حکم را بخوشی قبول دارند.»
در تفسیر ابن جریر طبری جلد پنجم و تفسیر کبیر چاپ مصر جلد سوم صفحه ۲۵۳ این آیه را نیز موافقات حضرت عمر رضی اللہ عنہ به شمار آورده اند.

لقب فاروقی

لقب فاروقی، لقبی است که از جانب رب العالمین به حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ عطا شده است، و برای همیشه در تاریخ جهان به فاروق اعظم رضی اللہ عنہ موسوم گشت. علمای کرام فاروق را جداکننده بین حق و باطل معنی و ترجمه کرده اند.

حکم ممانعت خادمان از وارد شدن به خانه‌ها در اوقات

مخصوص موافق رأی حضرت فاروق رضی الله عنه نازل شد

روزی حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه در خانه خودش استراحت می‌کرد که ناگهان غلام پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وارد خانه شد و پیغام داد که آن حضرت صلی الله علیه و آله تو را خواسته است.

حضرت فاروق را وارد شدن غلام در خانه بدون اجازه ناپسند آمد، و در دل خود تمنا کرد که کاش خداوند متعال خادمان را از وارد شدن ناگهانی و بدون اجازه در اوقات مخصوص ممنوع سازد.

او در حالی که این تمنا را در دل داشت، به خدمت پیغمبر گرامی صلی الله علیه و آله حاضر شد.

در آن ساعت آیه ذیل از سوره نور نازل شد:

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِيَسْتَعِذْنَ كُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾ [النور: ۵۸]

«ای مؤمنان! باید اجازه بگیرند از شما آنان که مالک شده است دست‌های راست شما یعنی غلامان و کنیزان و نیز آنان که بحد احتلام نرسیده اند از شما سه وقت مخصوص: ۱- پیش از نماز فجر. ۲- وقت نیمروز که برای استراحت لباس را از تن درمی‌آورید. ۳- بعد از نماز عشاء. این سه وقت مخصوص برای خلوت شماست.»

حضرت فاروق رضی الله عنه چون دید که خدای تعالی مطابق آرزویش آیه کریمه را نازل فرموده، و خادمان را از وارد شدن به خانه‌ها در اوقات مخصوص ممنوع ساخت، فوراً سجده شکر را بجای آورد.

آن حضرت رضی الله عنه دید که حضرت فاروق بسیار شاد و خوشحال بنظر می‌رسد، جریان را از ایشان پرسید. حضرت فاروق تمام واقعه را به عرض مبارک رسانید.

آن حضرت رضی الله عنه از شنیدن آن بسیار مسرور گشت و فرمود: بی‌شک خدای تعالی شخص عقیف و باحیا را دوست دارد.

امام رازی رحمته الله این آیه کریمه را نیز از موافقات حضرت عمر رضی الله عنه به شمار آورده است.

حکم روی آوردن به سوی کعبه الله نیز به تمنا و تقاضای حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ مقرر شد

در هنگام قیام به سوی مکه مکرمه حضرت پیغمبر صلی اللہ علیہ و آله و سلم طوری نماز می خواند که بیت الله و بیت المقدس هردو را قبله قرار می داد، اما چون به مدینه منوره تشریف آوردند، این امر مشکل آمد که در یک نماز به دو قبله متوجه شوند، زیرا بیت المقدس از مدینه منوره به طرف شمال و بیت الله به جانب جنوب واقع است. به همین سبب استقبال به دو قبله در یک نماز دشوار آمد، و نیز یهود مدینه به طرف بیت المقدس نماز می خواندند. بنابراین، پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم با یارانش در مدت نوزده ماه جانب بیت المقدس نماز را ادا می کردند.

تمنای قلبی آن حضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم نماز خواندن به جانب بیت الله بود و انتظار داشت که حکم تحویل قبله نازل شود، تا این که روزی حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ عرض کرد یا رسول الله! بیت الله که تعمیر یافته حضرت خلیل الله است، دلم می خواهد که قبله مسلمین شود. سپس دست ها را بلند کرده به بارگاه رب العالمین دعا نمود که بار الها! تمنایم را شرف قبولیت عنایت فرما.

دیری نگذشت که حضرت جبرئیل علیه السلام آیه ذیل را برای پیامبر گرامی نازل فرمود:

﴿قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ﴾. [البقرة:

[۱۴۴]

«بی شک می بینیم ما گشتن صورت شما را جانب آسمان، البته می گردانم تو را به آن قبله ای که پسندش خواهی کرد. پس بگردان صورت خود را جانب مسجد حرام، و هر جا که باشید بگردانید صورت های تان را جانب آن».

امام فخرالدین رازی این آیه را نیز از موافقات حضرت عمر رضی اللہ عنہ شمرده است.

موافقت حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله با حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه

روزی سرور دو عالم صلی الله علیه و آله در جلسه صحابه کرام تشریف داشتند که ناگهان از جلسه بلند شدند و به جایی رفتند.

چون در مراجعت آن حضرت صلی الله علیه و آله تأخیر شد، حضرات صحابه پریشان شدند که مبادا دشمنی برای ایشان مزاحمت ایجاد کند.

برای جستجوی آن حضرت صلی الله علیه و آله بیرون آمدند. حضرت ابوهریره رضی الله عنه نیز برای جستجو بیرون آمده به کنار باغ قبیله بنی نجار رسید، خواست در باغ داخل شود از جوی کوچکی که از زیر دیوار آن باغ بود، داخل شد. دید که آن حضرت صلی الله علیه و آله در باغ تشریف دارند.

حضرت ابوهریره رضی الله عنه تمام ماجرا را به عرض مبارک رسانید، و گفت حضرات صحابه در جستجوی شما بیرون آمده اند، برای همین خدمت شما حاضر شدم و دیگر صحابه نیز حاضر خواهند شد. آن حضرت صلی الله علیه و آله هردو کفش مبارک خود را به عنوان نشانی به ابوهریره رضی الله عنه مرحمت فرمود و گفت: برو و هر که را در بیرون باغ ملاقات می کنی، در حالی که کلمه توحید را به صدق و اخلاص خوانده باشد، بشارت بهشت را به او بده. حضرت ابوهریره رضی الله عنه می گوید: اول کسی را که ملاقات کردم حضرت فاروق رضی الله عنه بود. پرسید ای ابوهریره این کفش ها را از کجا آورده ای؟ من عرض کردم، اینها کفش های آن حضرت صلی الله علیه و آله هستند که بطور نشانی به من داده، تا هر که کلمه توحید را به اخلاص خوانده باشد بشارت بهشت را به او بدهم. حضرت فاروق چنان سیلی محکمی بر سینه ام نواخت که از پشت به زمین افتادم.

سپس حضرت فاروق رضی الله عنه گفت: برگرد. ناچار برگشتم، دیری نگذشت که حضرت فاروق نیز به خدمت آن حضرت رسید. آن حضرت صلی الله علیه و آله از حضرت عمر رضی الله عنه پرسید چرا این کار را کردی؟ حضرت فاروق عرض کرد یا رسول الله! از این نوع بشارت ها مردم سست شده، اعمال صالح انجام نخواهند داد. به همین سبب ابوهریره را برگرداندم. آن حضرت صلی الله علیه و آله رأی حضرت فاروق را تأیید و تصویب فرمود و گفت: ای ابوهریره این بشارت را به مردم مگو.

از این حدیث معلوم شد که سرور دو عالم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ را مورد موافقت و تأیید قرار داد. به همین سبب ملا علی قاری حنفی رحمۃ اللہ علیہ این را نیز از موافقات حضرت عمر رضی اللہ عنہ به شمار آورده است.

موافقت رأی حضرت فاروق رضی اللہ عنہ در مسأله قلم و دوات

در کتب احادیث این روایت آمده است که حضرت رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم در بیماری وفات خود ارشاد فرمودند: قلم و دوات بیاورید تا برایتان چیزی بنویسم. حضرت فاروق عرض کرد: «حَسْبُنَا كِتَابَ اللَّهِ». یعنی کتاب خدا برای ما کافی است در پرتو نور آن زندگانی خود را بسر خواهیم برد. آن حضرت رضی اللہ عنہ جواب حضرت فاروق را شنید و بار دیگر قلم و دوات طلب نفرمود.

معلوم می شود که این فرمایش آن حضرت رضی اللہ عنہ مبنی بر امتحان بود و الا هرگز فروگذار نمی کرد، و از جواب حضرت فاروق بقدری مطمئن و مسرور گشت که قلم و دوات را دوباره نخواست، بلکه رأی حضرت فاروق را تأیید فرمود.

حرف آخر

فضایل و مناقب حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ در بسیاری از کتب احادیث موجود است، اما در این فرصت هدف فقط آوردن چند واقعه است که وحی الهی مطابق رأی حضرت فاروق نازل شده، یا این که حضرت پیغمبر صلی اللہ علیہ و آله و سلم رأی حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ را تأیید و تصویب فرموده است.

این چند واقعه را از تاریخ الخلفاء تألیف علامه جلال الدین سیوطی رحمته اللہ علیہ و الفاروق تألیف حضرت مولانا سید احمد شاه بخاری انتخاب کرده، در این رساله تحریم نمودم.

از علمای کرام تقاضا دارم که اگر از این نوع وقایع بیشتری در قرآن یا احادیث به مشاهده تان رسیده است، بنده را مطلع سازند بسیار سپاسگزار خواهم شد.

عرض مترجم

رساله موافقات حضرت عمر رضی اللہ عنہ چون در بیان رأی پر حکمت حضرت فاروق اعظم رضی اللہ عنہ اختصاص دارد، شعر یکی از بزرگان دین که مشتمل بر مدح هر چهار یار است در ذیل رساله افزودم تا به ذکر خیر هر چهار یار رسول الله، خوانندگان را ذوق بیشتر میسر گردد، و در حسن رساله بیفزاید و در ضمن شمه‌ای از عقاید و جذبه محبت اهل سنت نسبت به خلفای اربعه و اهل بیت نبوت نمایان گردد.

شعر

صدیق عکس حسن جمال محمد است
فاروق ظل جاه و جلال محمد است
عثمان ضیاء شمع جمال محمد است
حیدر بهار باغ خصال محمد است
اسلام ما اطاعت خلفای راشدین
ایمان ما محبت آل محمد است

مناجات به درگاه مجیب الدعوات از مولانا غلام محمد

سربازی رحمۃ اللہ علیہ

حمد بی حد و ثنای بی شمار
 مر خدای خالق لیل و نهار
 بعد از آن نعت و درودِ لا تُعَدُّ
 بر رسول پاکِ اللهُ الصَّمَد
 رحمت بی انتهای کردگار
 باد بر اولاد و اصحاب کبار
 يَا إِلَهِي يَا نَبِيَّ الْأَبْطَحِيِّ
 مرحمت فرما به ازواج النبی
 تابعین و نیز تبع تابعین
 رَبَّنَا وَارْحَمِ عَلَيْهِمِ أَجْمَعِينَ
 دست ما بالاست از بهر دعا
 خالیش واپس مگردان ای خدا
 یا الهی کرده ام ظلم کثیر
 عفو کن ما را بظلم ما مگیر
 ای خدا ما را ز درگاہت مران
 از طفیل خاتم پیغمبران
 ای خدا از شر نفس پر شرور
 ای خدا از مکر شیطان غرور
 در پناه خود بده ما را امان
 در طفیل سرور هر دو جهان
 از خلاف و از خیانت بازدار
 در عبادت هر زمان چالاک دار
 نیست ما را دسترس بر این و آن
 دستگیر ما تویی ای مستعان
 موت ما نزدیک و فکر ما بعید

رَبَّنَا اجْعَلْ مَوْتَنَا مَوْتَ السَّعِيدِ
 چون رود از دست ما دارالغرور
 رَبَّنَا أَبْدِلْ لَنَا دَارَ السُّرُورِ
 رَبَّنَا ارْحَمْنَا بِقُرْآنِ الْكَرِيمِ
 رَبِّ ثَبِّتْنَا عَلَى دِينِ الْقَوِيمِ
 ای خدا مگذار ما را در بدر
 کن ز نعمای دو عالم بهره‌ور
 ای خدا ما بندگان خاکسار
 در دو عالم رحمتت امیدوار
 تکیه گاهی نیست ما را غیر تو
 در کلامت گفته‌ای لَا تَقْنَطُوا
 يَا اَلِهِي حَالِ مَنْ گشته تباه
 صورتم از معصیت گشته سیاه
 آب رحمت را بر روی من پاش
 زنگِ عصیان را ز قلب من تراش
 کن منور قلبم از نور یقین
 بر تنم پوشان لباس متقین
 رَبِّ زِدْنَا عِلْمَنَا عِلْمًا كَثِيرًا
 ذَلِكْ فَضْلٌ مِنَ اللّٰهِ الْكَبِيْرِ
 تو خدای بی‌نیازی، ما گدا
 بانیازان را توئی حاجت روا
 در دو عالم حاجت ما کن تمام
 جنة الفردوس کن ما را مقام
 هست شیطان در پی ایمان ما
 نیست ما را غیر ذاتت ملتجیا
 رد کنی فریاد ما را یا قبول
 دست ما بسته به دامن رسول

ای خدا ما را زِ سوءِ خاتمه
 ده امان بر آبروی فاطمه
 ای خدا بر عزّتِ حسن و حسین
 غازیان بدر و اُحد و هم حُنین
 رَبَّنَا اجْعَلْنَا عِبَادًا صَالِحِينَ
 نَجِّنَا مِنْ كَيْدِ قَوْمِ الْكَافِرِينَ
 رَبِّ أَشْرِكْنَا دُعَاءَ الْمُؤْمِنِينَ
 رَبِّ الْهَافِنَا بِقَوْمِ الْمُفْلِحِينَ
 رَبَّنَا وَأَسْتُرْنَا يَوْمَ الْجَزَاءِ
 رَبَّنَا لَا تُخْزِنَا يَوْمَ النَّدَاءِ
 شد مناجاتم بِعَوْنِ اللَّهِ تمام
 بر محمد و آل و اصحابش سلام

وَأَخِرُ دَعْوَانَا أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
 وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّحِيمِينَ آمِينَ.

مولانا غلام محمد سربازی رحمۃ اللہ علیہ